

Nr. 15 Ostade Blade/Nederland

EHRM 27 mei 2014, appl. nr. 8406/06

Stichting Ostade Blade
against the Netherlands

The European Court of Human Rights (Third Section), sitting on 27 May 2014 as a Chamber composed of:

Alvina Gyulumyan, *President*,

Ján Šikuta,

Dragoljub Popović,

Luis López Guerra,

Johannes Silvis,

Valeriu Grițco,

Iulia Antoanella Motoc, *judges*,

and Marialena Tsirli, *Deputy Section Registrar*,

Having regard to the above application lodged on 1 March 2006,

Having regard to the decision of 5 February 2013,

Having deliberated, decides as follows:

THE FACTS

1. – 38. [...]

De eerste 38 overwegingen van de uitspraak kunnen als volgt worden samengevat:

Eind april 1996 ontvangt de redactie van het blad *Ravage* een brief waarin de zich *Earth Liberation Front (ELF)* noemende afzender de verantwoordelijkheid opeist voor een op 16 april 1996 in Arnhem gepleegde bomaanslag. In een persbericht van 2 mei 1996 maakt *Ravage* van deze brief melding. Het persbericht citeert daaruit de woorden ‘Arnhem. De vervuiler betaalt. Ook oude rekeningen.’ Bij de Rechtbank Arnhem loopt dan inmiddels een gerechtelijk vooronderzoek naar twee eerdere bomaanslagen (in oktober 1995 en januari 1996).

De rechter-commissaris bij de Rechtbank Amsterdam verricht op 3 mei 1996 namens zijn Arnhemse ambtgenoot een doorzoeking¹ in het Amsterdamse kantoor van Ostade Blade, de uitgever van *Ravage*. Redacteur Kallenberg deelt desgevraagd mee dat de claimbrief er niet is. De rechter-commissaris besluit daarop vier computers (met daarop het abonneebestand e.d.), een agenda, een telefoonklapper, een typemachine,² gegevens over contactpersonen, ander redactioneel materiaal en privégegevens van de redacteuren in beslag te nemen. Terwijl de politie het pand met de goederen verlaat, weten toegestroomde omstanders hieruit een aantal spullen te ontfutselen.

Justitie geeft een deel van de voorwerpen in de loop van de tijd terug en vernietigt onder meer alle documenten. Verder wordt een typemachinelint nader onderzocht en – samen met het onderzoeksrapport daarover – op 20 juni 1996 vernietigd. In een verslag van de gebeurtenissen laat *Ravage* onder meer weten dat zij de claimbrief overeenkomstig haar vaste beleidslijn al vóór de doorzoeking had vernietigd, teneinde te voorkomen dat zij in handen van justitie zou raken en actiegroepen verklaringen niet meer bij het blad zouden bezorgen. ‘Waar blijft je dan als actieblad?’ voegt zij daaraan toe.

In februari 1997 wordt het onderzoekteam van de politie ontbonden. Tegen ‘geen van de verdachten’ wordt verder actie ondernomen. Maar negen jaar later vindt de politie na een bankoverval in Leiden op 22 maart 2006 een autobiografie van ene T., waarin aanwijzingen staan dat hij in 2005 een politieke activist heeft vermoord en de drie bomaanslagen in Arnhem heeft gepleegd. T. wordt aangehouden en bekend dat hij de aanslagen in zijn eentje heeft gepleegd en de claimbrief naar *Ravage* heeft gestuurd. Niemand anders is daarbij betrokken geweest. De Rechtbank Arnhem veroordeelt T. in maart 2008 voor de moord, de bomaanslagen en diverse andere overvallen en aanslagen tot levenslang.

Inmiddels loopt dan al de door *Ravage*, redacteur F.J. Kallenberg en abonnee B.E.J. Brugmans in 1996 tegen de Staat aanhangig gemaakte civiele procedure tot schadevergoeding, die in de onderstaande

beslissing van het EHRM uitloopt. Is de president van de Rechtbank Den Haag nog bereid *Ravage* bij wijze van voorschot f 10.000,- voor materiële schade toe te kennen,³ in de bodemzaak lopen alle claims op niets uit.⁴ Op 2 september 2005 verwijst de Hoge Raad de eisers naar het Hof Amsterdam om zich nader over de gestelde schendingen van artikel 8 en artikel 10 EVRM uit te laten.⁵ Het hof overweegt dan, kort samengevat, dat de doorzoeking twee doelen had: (1) het vinden van de brief van ELF en (2) het vinden van mogelijke banden tussen ELF en *Ravage*. Wat het eerste betreft was aan het subsidiariteitsvereiste voldaan: er was geen andere methode om de brief te vinden. Ten aanzien van het tweede doel had de doorzoeking de rechten van *Ravage* op grond van artikel 10 EVRM echter wel geschonden, nu de Staat niet duidelijk had gemaakt op welke gronden de banden tussen ELF en *Ravage* voorwerp van onderzoek waren. Evenmin had de Staat aannemelijk gemaakt dat justitie geen andere, minder ingrijpende middelen had kunnen gebruiken. Maar ook het hof wijst de financiële claims af.⁶ De Hoge Raad verwerpt het cassatieberoep (van beide partijen).⁷

Zo komt de zaak uiteindelijk in Straatsburg terecht. De Stichting Ostade Blade klaagt erover dat de doorzoeking in haar kantoor met het doel de brief te vinden haar rechten uit artikel 10 EVRM heeft geschonden en dat zij in strijd met de artikelen 8, 10 en 13 van het Verdrag geen vergoeding heeft ontvangen, hoewel de Nederlandse rechters een schending van deze bepalingen hebben aangenomen. De Stichting Ostade Blade wordt bij het Hof bijgestaan door de Amsterdamse advocaten mrs. T. Prakken en M.J.G. Uiterwaal (later vervangen door mr. A.W. Eikelboom). Mrs. R.A.A. Bröcker en L. Egmond van het ministerie van Buitenlandse Zaken vertegenwoordigen de Staat der Nederlanden.

Het hof citeert in zijn rechtsoverwegingen allereerst de relevante bepalingen uit het Nederlandse recht (art. 98, 99, 111, 113 en 218 Sv, de Leidraad over de positie van de pers bij politieoptreden van 10 mei 1998, de kernoverweging van HR 10 mei 1996⁸ en Recommendation No. R(2000) 7 van de Raad van Europa over het recht van journalisten hun bronnen niet te onthullen. Uit de toelichting bij deze laatste haalt het hof in het bijzonder de definitie van het begrip ‘bron’ (*source*) aan en zo komen we de beslissing dan weer bij overweging nr. 39 binnen.

39. For the precise application of the Recommendation, the explanatory notes clarify the meaning of certain terms. As regards the term ‘sources’ the explanation reads as follows:

c. Source

17. Any person who provides information to a journalist shall be considered as his or her ‘source’. The protection of the relationship between a journalist and a source is the goal of this Recommendation, because of the ‘potentially chilling effect’ an order of source disclosure has on the exercise of freedom of the media (see, Eur. Court H.R., *Goodwin v. the United Kingdom*, 27 March 1996, para. 39). Journalists may receive their information from all kinds of sources. Therefore, a wide interpretation of this term is necessary. The actual provision of information to journalists can constitute an action on the side of the source, for example when a source calls or writes to a journalist or sends to him or her recorded information or pictures. Information shall also be regarded as being ‘provided’ when a source remains passive and consents to the journalist taking the information, such as the filming or recording of information with the consent of the source.

COMPLAINTS

40. Invoking Article 10 of the Convention the applicant foundation complained that the search for the letter on the magazine’s premises had violated its right to receive and impart information.

41. Invoking Article 13 in conjunction with Articles 8 and 10 of the Convention it complained that it had not received any compensation consequent to the partial acknowledgement by the domestic courts of a violation under Articles 8 and 10. According to the applicant foundation, this lack of compensation violated its right to an effective remedy.

1 In 1996 nog huiszoeking genoemd.

2 We leven tenslotte in de 20^e eeuw.

3 Pres. Rb. Den Haag 4 december 1996, *Mediaforum* 1997-2, p. 33.

4 In totaal bestaat de vordering uit f 99.811,71 voor *Ravage* zelf, f 2.500,- voor Brugmans en f 10.000,- voor Kallenberg.

5 HR 2 september 2005, *ECLI:NL:HR:2005:AS6926*, *Mediaforum* 2005-10, nr. 31 m.nt.

G.A.I. Schuijt.

6 Hof Amsterdam 29 november 2007, *Mediaforum* 2008-2, nr. 7 m.nt. G.A.I. Schuijt.

7 HR 18 september 2009, *ECLI:NL:HR:2009:BI7191*, samengevat in *Mediaforum* 2009-10, p. 367.

8 HR 10 mei 1996, *NJ 1996/578* m.n. EJD (*Van den Biggelaar c.s.*).

THE LAW

A. Victim status

42. The Court, of its own motion, put the following question to the parties:

Given that the domestic courts acknowledged violations of the applicant foundation's rights under Articles 8 and 10 of the Convention in relation to the search – aiming to find links between the organisation that claimed responsibility for the bomb attack and the magazine –, can the applicant foundation still claim to be a 'victim' for purposes of Article 34 of the Convention?

43. The Government did not address this question separately. The applicant foundation argued at length that it was still entitled to claim the status of 'victim'.

44. The Court sees no need to rule separately on this issue since the application is in any event inadmissible for the reasons set out below.

B. Complaint under Article 10 of the Convention

45. The applicant foundation alleged a violation of its right to protect its journalistic sources. It relied on Article 10 of the Convention, which provides as follows:

1. *Everyone has the right to freedom of expression. This right shall include freedom to hold opinions and to receive and impart information and ideas without interference by public authority and regardless of frontiers. This Article shall not prevent states from requiring the licensing of broadcasting, television or cinema enterprises.*
2. *The exercise of these freedoms, since it carries with it duties and responsibilities, may be subject to such formalities, conditions, restrictions or penalties as are prescribed by law and are necessary in a democratic society, in the interests of national security, territorial integrity or public safety, for the prevention of disorder or crime, for the protection of health or morals, for the protection of the reputation or rights of others, for preventing the disclosure of information received in confidence, or for maintaining the authority and impartiality of the judiciary.*

The Government denied that there had been any such violation.

1. Argument before the Court

46. The Government argued primarily that the present case did not concern the protection of journalistic sources. In their contention, a person claiming responsibility for an attack was not entitled to the same protection as a source supplying information on a matter of public interest.

47. In the alternative, the Government were prepared to recognise that there had been an interference with the applicant foundation's rights under Article 10. In their view, however, this interference had been justified in the light of Article 10 § 2.

48. The interference in issue had been 'prescribed by law': its statutory basis was Articles 111 § 1 and 113 § 1 of the Code of Criminal Procedure, as in force at the relevant time.

49. The 'legitimate aim' pursued had been the protection of public order and the prevention of crime.

50. The interference had, moreover, been 'necessary in a democratic society' for the purposes invoked. Serious crimes had been committed, namely three bomb attacks in a row, and more such attacks were feared. The letter published by *Ravage* had been the only potential lead for the criminal investigation. The editors of *Ravage* could reasonably have been expected to hand it over for examination. Yet they had destroyed it, thus failing to live up to their 'duties and responsibilities'. The applicant foundation's allegation that the letter had been quoted verbatim was unverifiable in the absence of the original document.

51. Even assuming that the issue in the present case was one of protection of journalistic sources, the public interest in preventing the commission of further dangerous crimes in the Government's submission overrode any interest the applicant foundation might have had. The offender had been acting with what the Government described as terrorist intent, and the attacks had been on a scale uncustomed in the Netherlands at that time.

52. The applicant foundation countered that the interference had not been 'prescribed by law'. Referring to the Court's case-law, in particular *Sanoma Uitgevers B.V. v. the Netherlands* [GC], no. 38224/03, 14 September 2010 and *Telegraaf Media Nederland Landelijke Media B.V. and Others v. the Netherlands*, no. 39315/06, 22 November 2012, it argued that the law, as it stood at the time, did not provide for any balancing of the relevant interests; the quality of the law had therefore been deficient.

53. The judgment of the Arnhem Regional Court convicting T. did 'add a hint of terrorism to the case', but that should be disregarded. The bomb attacks carried out by the person convicted, T., had caused material damage only and not personal injury. They had moreover been intended to strike at the interests of their particular targets, not to instil fear in the general public.

54. The Government's admission that the investigation was terminated without charges being brought against 'any of the suspects' suggested that 'suspects' had been identified. This – as the Court understands the argument – in turn suggested that raiding the offices of the magazine *Ravage* was not the only investigatory measure attempted, so that it could not be established that no alternative measures could have been chosen.

55. The applicant foundation described *Ravage* as a 'protest magazine, published for an activist and politically engaged audience'. It enjoyed the trust of its readership precisely because it offered 'action and pressure groups' the possibility to take part 'freely and, if necessary, anonymously' in discussions of interest to them. *Ravage* did not concern itself solely with illegal activities, but 'the interest in political non-parliamentary activism' implied that the magazine published about 'actions that were sometimes accompanied by breaches of the law', varying from demonstrations for which no prior permission had been given to the bomb attacks here in issue. Not to respect the confidence of its contributors would have destroyed the trust of its entire readership, including the less militant, and thus the reason for the magazine to exist. It was for this reason that the applicant foundation considered it self-evident that the ELF's claim letter should be destroyed.

56. Moreover, the search of *Ravage's* editorial offices constituted a serious breach of the confidentiality of all others who had entrusted original materials to the editorial board on the understanding that these would not be allowed to fall into the hands of public authority.

57. A requirement in the public interest sufficient to outweigh the interest in non-disclosure of the source had not been established. It was not apparent that the various interests involved had been weighed in the balance by the investigating judge. In particular, the letter had been quoted verbatim; no reason was apparent why criminal investigators found it necessary to secure possession of the original. In any case, the bomb attacks had caused damage to property only, not loss of life or injury; there had been no injury or loss of life.

2. The Court's decision

58. The Court finds that the order to hand over the letter, which was followed by a search of the applicant foundation's premises when it was not obeyed, constituted an interference with the applicant foundation's right to 'receive and impart information', as set out in Article 10 § 1 (see, among other authorities, *Roemen and Schmit v. Luxembourg*, no. 51772/99, § 47, ECHR 2003-IV; and *Sanoma*, cited above, § 72).

59. Before proceeding to the question whether this interference was justified in terms of Article 10 § 2, the Court must determine the nature of the interference.

60. The applicant foundation bases its argument on the premise that the case concerns the protection of journalistic sources and that the relevant case-law is that developed by the Court in *Goodwin v. the United Kingdom*, 27 March 1996, *Reports of Judgments and Decisions* 1996-II; *Roemen and Schmit*, cited above; *Ernst and Others v. Belgium*, no. 33400/96, 15 July 2003; *Voskuil v. the Netherlands*, no. 64752/01, 22 November 2007; *Tillack v. Belgium*, no. 20477/05, 27 November 2007; *Financial Times Ltd and Others v. the United Kingdom*, no. 821/03, 15 December 2009; *Sanoma*, cited above; and *Telegraaf*, cited above.

61. In all of the above-mentioned judgments the Court has stated the importance of the press as 'public watchdog' and the concomitant importance of ensuring that individuals remain free to disclose to the press information which, in a democratic society, should properly be accessible to the public (see *Goodwin*, § 39; *Roemen and Schmit*, § 46;

Ernst and Others, § 91; *Voskuil*, § 65; *Tillack*, § 53; *Financial Times*, § 59; *Sanoma*, § 50; and *Telegraaf*, § 127).

62. It does not follow, however, that every individual who is used by a journalist for information is a 'source' in the sense of the case-law mentioned.

63. In *Nordisk Film & TV A/S v. Denmark* (dec.), Reports 2005-XIII, the Court declared inadmissible a television producer's complaint about an order to hand over to the police film recordings which it had covertly made and which were capable of identifying individuals suspected of criminal activity. Referring to the definition given by the Committee of Ministers in the explanatory note to its Recommendation No. R (2000) 7 (see paragraph 38 above), it distinguished the persons thus identified from 'sources in the traditional sense', who freely assisted the press to inform the public about matters of public interest or matters concerning others.

64. It is undeniable that, even though the protection of a journalistic 'source' properly so-called is not in issue, an order directed to a journalist to hand over original materials may have a chilling effect on the exercise of journalistic freedom of expression. That said, the degree of protection under Article 10 of the Convention to be applied in a situation like the present one does not necessarily reach the same level as that afforded to journalists when it comes to their right to keep their 'sources' confidential. The distinction lies in that the latter protection is twofold, relating not only to the journalist, but also and in particular to the 'source' who volunteers to assist the press in informing the public about matters of public interest (see *Nordisk Film*, cited above).

65. In the present case the magazine's informant was not motivated by the desire to provide information which the public were entitled to know. On the contrary, the informant, identified in 2006 as T. (see paragraph 32 above), was claiming responsibility for crimes which he had himself committed; his purpose in seeking publicity through the magazine *Ravage* was to don the veil of anonymity with a view to evading his own criminal accountability. For this reason, the Court takes the view that he was not, in principle, entitled to the same protection as the 'sources' in cases like *Goodwin*, *Roemen and Schmit*, *Ernst and Others*, *Voskuil*, *Tillack*, *Financial Times*, *Sanoma*, and *Telegraaf*.

66. Having established that 'source protection' is not in issue, the Court must now consider whether the interference complained of is justified under Article 10 § 2. This will be the case if the interference is 'prescribed by law', pursues one or more of the 'legitimate aims' enumerated in that provision, and can properly be considered 'necessary in a democratic society' in order to pursue the legitimate aim or aims identified.

67. The Court accepts as sufficient for present purposes the statutory basis cited by the Government, namely Articles 111 § 1 and 113 § 1 of the Code of Criminal Procedure, as in force at the relevant time.

68. The Court also accepts that the 'legitimate aim' pursued was, at the very least, 'the prevention of [...] crime'.

69. Turning now to the question of 'necessity in a democratic society', the Court notes that the original document received by the editorial board of the magazine *Ravage* was sought as a possible lead towards identifying a person or persons unknown who were suspected of having carried out a plurality of bomb attacks.

70. The Court is not persuaded by the applicant foundation's argument that these attacks had caused damage only to property. Nor does it see the relevance of the question whether these attacks could be labelled 'terrorist' or not. It cannot but have regard to the inherent dangerousness of the crimes committed, which in its view constitutes sufficient justification for the investigative measures here in issue. At all events, the dangerousness of the perpetrator in the present case is sufficiently demonstrated, if further proof be needed, by his subsequent conviction of other crimes including bank robbery, arson and murder (see paragraph 33 above).

71. Nor can it be decisive that the statement claiming responsibility for the bomb attack in April 1996 was quoted literally and in its entirety, as the applicant foundation alleges, or that other investigatory leads were available, as the applicant foundation insinuates. Even assuming such to be the case, the Court cannot find that the original document, whether on its own or in conjunction with other evidence, was incapable of yielding useful information. Indeed, if that be so

then it cannot be seen what prevented the editors of the magazine from handing it over of their own accord.

72. There remains the applicant foundation's complaint that the search destroyed the confidentiality of information entrusted to the magazine's editors. Nothing is known about this information, nor has the applicant foundation suggested that it, its informants and contributors or its readership suffered as a result. It is not denied that all materials seized were returned, with the exception of a typewriter ribbon which was destroyed, and that all information not relevant to the investigation was likewise destroyed (see paragraph 13 above). In the circumstances, which are further characterised by the fact that the search was occasioned by the wilful destruction of the letter, the Court is not disposed to lay the blame on the authorities.

73. It follows that this part of the application is manifestly ill-founded and must be rejected in accordance with Article 35 §§ 3 (a) and 4 of the Convention.

C. Complaint under Article 13 of the Convention taken together with Articles 8 and 10

74. The applicant foundation further complained of the failure by the domestic courts to award it compensation consequent on the partial finding of a violation of its Convention rights. It relied on Article 13 of the Convention together with Articles 8 and 10.

Article 13 provides as follows:

Everyone whose rights and freedoms as set forth in [the] Convention are violated shall have an effective remedy before a national authority notwithstanding that the violation has been committed by persons acting in an official capacity.

Article 8 provides as follows:

1. *Everyone has the right to respect for his private and family life, his home and his correspondence.*
2. *There shall be no interference by a public authority with the exercise of this right except such as is in accordance with the law and is necessary in a democratic society in the interests of national security, public safety or the economic well-being of the country, for the prevention of disorder or crime, for the protection of health or morals, or for the protection of the rights and freedoms of others.*

75. The substance of the applicant's complaint was examined by the Court of Appeal, and it had the power to afford him the relief he sought (see paragraphs 27-29 above). The fact that it did not do so is not a material consideration since the effectiveness of a remedy for the purposes of Article 13 does not depend on the certainty of a favourable outcome for the applicant (see, among many other authorities, *Hilal v. the United Kingdom*, no. 45276/99, § 77, ECHR 2001-II). For the remainder, in the light of all the material in its possession, and in so far as the matters complained of are within its competence, the Court finds that they do not disclose any appearance of a violation of the rights and freedoms set out in the Convention or its Protocols.

76. It follows that this complaint too is manifestly ill-founded and must be rejected in accordance with Article 35 §§ 3 (a) and 4 of the Convention.

For these reasons, the Court by a majority

Declares the remainder of the application inadmissible.

Marialena Tsirli Alvina Gyulumyan
Deputy Registrar President

Noot

Willem F. Korthals Altes

Zo lijkt het EHRM met deze uitspraak na bijna twintig jaar eindelijk een punt te draaien achter een procedure die in bomaanslagen in oktober 1995, januari 1996 en april 1996 zijn oorsprong vindt. Het keerpunt zit in de vraag wie als bron kan worden beschouwd. Dat is relevant, omdat het uiteindelijk in dit soort zaken om de bescherming van zijn/haar identiteit gaat. Daarbij maakt het niet uit of van een journalist wordt gevraagd de naam van de bron in het kader van een getuigenverhoor te noemen dan wel of de autoriteiten die door

middel van een doorzoeking en inbeslagname trachten te achterhalen. Wel is het standaardrechtpraak van het EHRM dat de inbeslagname van materiaal bij een doorzoeking als een grotere inbreuk op de persvrijheid wordt beschouwd dan een ondervraging van een journalist als getuige.¹

De vraag wie of wat een te beschermen bron is, is als zodanig in de uitspraken van het hof maar een enkele keer – zijdelings – onderwerp van bespreking geweest.² Duidelijk lijkt in ieder geval dat het EHRM het niet nodig vindt dat een informant een vertrouwensrelatie met de journalist heeft of in uitdrukkelijk vertrouwen met deze de afspraak heeft gemaakt dat zijn identiteit niet zal worden onthuld. Als iemand informatie ter publicatie aan een journalist verstrekt, mag laatstgenoemde de identiteit van de verstrekker in beginsel afschermen. Verder lijkt het hof, op de voet van de definitie in de in r.o. 39 toelichting bij *Recommendation No. R(2000) 7* geciteerde omschrijving, een ruime definitie van het begrip ‘bron’ te hanteren. ‘*The Court’s understanding of the concept of journalistic “source” is “any person who provides information to a journalist”*’, zo staat bijvoorbeeld in *Naga/Letland* uit 2013 te lezen.³

Anderzijds heeft het hof in Straatsburg, onder verwijzing naar diezelfde omschrijving, bepaald dat een televisieproducent die in het geheim filmbeelden van criminele activiteiten van een vereniging van pedofielen had gemaakt, deze niet met een beroep op bronbescherming mocht achterhouden, toen justitie ze wilde hebben om de daders te identificeren.⁴ Dergelijke personen moeten, aldus het hof, worden onderscheiden van bronnen in de traditionele zin, namelijk degenen die de pers helpen bij het informeren van het publiek over zaken van algemeen belang e.d. (r.o. 63). In deze zaak speelde ook een rol dat degenen die op de filmbeelden voorkwamen en met de producent contact onderhielden, niet wisten dat zij met een journalist te maken hadden. Zij wisten evenmin dat van hen opnamen werden gemaakt.

Betekent dit alles ook dat, als iemand anoniem een brief met informatie naar een krant stuurt, de redactie ter bescherming van die anonieme afzender mag weigeren de brief aan justitie te overhandigen, als de brief voor opsporing van een strafbaar feit nodig is? Wat mij betreft wringt dat, omdat in zo’n situatie de afzender de (redactie van de) krant niet in staat stelt zijn betrouwbaarheid te controleren. Zo’n briefzender kan op die manier makkelijk misbruik van de media maken. Mijn stelling is dan ook altijd geweest dat een journalist die een brief van een ook voor hem onbekende afzender ontvangt, in beginsel geen recht op afscherming van diens identiteit toekomt.⁵ De zaak van *Ravage* had dus op die manier kunnen zijn afgedaan.

Het EHRM doet dat nu ook, maar langs een iets andere redenering. Voortbouwend op zijn beslissing in de hiervoor geciteerde *Nordisk Film*-zaak overweegt het hof dat het hier niet gaat om iemand die werd bewogen door de wens informatie te verstrekken waarop het publiek aanspraak had. Integendeel, degene die in 2006 als T. werd geïdentificeerd, eiste de verantwoordelijkheid op voor vergrijpen die hij zelf had begaan. Hij gebruikte de mogelijkheid via *Ravage* bekendheid aan zijn (eenmans)actie te geven uitsluitend om zijn eigen strafrechtelijke verantwoordingsplicht te ontlopen. Zo iemand staat, aldus het hof, niet op hetzelfde niveau als de bronnen in een groot aantal andere zaken.

Dat de zaak hiermee niet eindigt, komt doordat het hof (in r.o. 58) als uitgangspunt neemt dat de inbeslagname van de brief een inbreuk op het recht van *Ravage* op het ontvangen en verstrekken van informatie inhield – ongeacht dus of van bronbescherming sprake was. Er moet dus alsnog een afweging op grond van het tweede lid van artikel 10 worden gemaakt. Daarover is het hof vrij kort: Aangezien de brief nuttige informatie over ernstige strafbare feiten had kunnen opleve-

ren, had de redactie geen enkele reden haar niet aan justitie te overhandigen.

Ook voor het overige verwerpt het hof het standpunt van *Ravage* dat de doorzoeking een inbreuk op de vertrouwelijkheid van de aan haar redacteuren toevertrouwde informatie maakte. Wat de rest van het in beslag genomen materiaal betreft, wijst het hof erop dat de Stichting Ostade Blade niet aannemelijk heeft gemaakt dat zij en haar informanten, redacteuren en lezers schade hadden geleden. Het hof is, mede nu de redactie de brief zelf had vernietigd, niet bereid de zwarte piet bij de autoriteiten te leggen. De Stichting Ostade Blade wordt dan ook in haar klacht niet-ontvankelijk verklaard.

Moeten we deze uitspraak nu zeer beperkt opvatten? Dat is altijd moeilijk te zeggen. Het EHRM hecht duidelijk waarde aan het in 2007 aan het licht gekomen feit dat de afzender de (enige) dader bleek te zijn en niet het – hogere en door artikel 10 gekoesterde – belang van informatieverstrekking aan het publiek trachtte te behartigen. De omstandigheid dat de afzender anoniem was, wordt in de overwegingen van het hof uitsluitend geplaatst in de context van zijn poging aan zijn strafrechtelijke verantwoordelijkheid te ontkomen. Denkbaar is dus dat een persorgaan in een geval waarin het een anonieme brief ontvangt, wel een beroep op bronbescherming zal kunnen doen, als die context er niet is.

Anderzijds valt op dat het hof de definitie van het begrip bron uit de toelichting bij *Recommendation No. R(2000) 7* als leidraad neemt. In de uitwerking daarvan staat ook dat de bescherming van de *relationship* tussen een journalist en een bron het doel van deze aanbeveling is. Een *relationship* zal, lijkt mij, toch iets meer moeten inhouden dan zender en ontvanger van een anonieme brief zonder de mogelijkheid (voor de ontvanger) daarover contact te hebben. (In die zin is de door het hof in deze zaak toegepaste verwijzing naar de toelichting bij *Recommendation No. R(2000) 7* relevant en consistent.) Ook al ligt, mede gezien de verwijzing naar de *Nordisk Film*-zaak, het accent op het criminele handelen van de afzender, dat is iets wat pas achteraf (*wat heet!?*) kon worden vastgesteld. *Ravage* kon dat op het moment van ontvangst van de brief niet weten (althans, dat moeten we aannemen).

Hoe zou een krant dat wel moeten weten? Dat kan alleen, als de afzender van zo’n brief de krant in staat stelt daarover een standpunt in te nemen. En dat betekent wat mij betreft dat een dergelijke briefzender zich – in ieder geval tegenover de ontvanger van de brief – niet achter zijn anonimiteit kan verschuilen (of de krant moet op een andere manier weten om wie of welke haar bekende organisatie het gaat). Kortom, ook al houdt het hof zijn overwegingen beperkt, ik denk dat het met deze uitspraak de eerste stap heeft genomen op weg naar een beperking van het begrip bron in de zin van artikel 10 in de zin dat anonieme briefzenders daar niet onder vallen.⁶ En dat zou wat mij betreft aanvaardbaar zijn.

In omgekeerde zin legde het hof die beperking op in de meer genoemde *Nordisk Film*-zaak. Daar was het de journalist die anoniem bleef voor de leden van de vereniging van pedofielen waarin hij was gefiltreerd. Voor zover zijn beelden daaruit voortkwamen, kon hij dan ook geen beroep op bronbescherming doen. Het hof onderscheidde dit element van de omstandigheid dat de journalist een drietal betrokkenen wel in vertrouwen had genomen: ‘*Those three persons knew before their participation that they were talking to a journalist about a matter of public interest and they had been promised that they could participate in the programme without the possibility of being identified.*’ Met betrekking tot die drie personen had ook de Deense rechter een beroep op bronbescherming gehonoreerd.

1 O.a. EHRM 25 februari 2003, *Mediaforum* 2003-4, nr. 20 m.n. G.A.I. Schuijt (*Rocmen & Schmitt/Luxemburg*) en EHRM 15 juli 2003, *EHRC* 2003, 76 (*Ernst/België*).

2 Bijv. EHRM 15 december 2009, *Mediaforum* 2010-2, nr. 5, m.nt. W.F. Korhals Altes (*Financial Times et al./The United Kingdom*).

3 EHRM 16 juli 2013 appl. nr. 73469/10 (*Naga/Letland*).

4 EHRM 8 december 2005, *Mediaforum* 2006-3, nr. 8 (*Nordisk Film & TV v. Denemarken*); daarover ook D. Voorhoof, ‘Rechter kan niet-uitgezonden televisiebeelden van interview met pedofiel opeisen’, *Mediaforum* 2006-3, p. 65.

5 Zie mijn dissertatie *Naar een journalistiek privilege* (1989), in een verkorte handelseditie uitgegeven door Otto Cramwinkel Uitgever (1990), en meer recent *Jour-*

nalistiek privilege ook voor anonieme claimbrieven?, NJB 1996 nr. 3, p. 144-146, over HR 2 september 2005 in deze zaak.

6 Merkwaardig in dit verband is overigens wel de volgende overweging uit de zaak van *Naga/Letland*: ‘80. *The Court has already found that Article 10 of the Convention does not only protect anonymous sources assisting the press to inform the public about matters of public interest (see Nordisk Film & TV A/S v. Denmark (dec.), no. 40485/02, ECHR 2005-XIII). In that case the Court considered that Article 10 of the Convention applied even when a journalist had worked undercover and had used a hidden camera to film participants in a television programme, who could thus not be regarded as “sources of journalistic information in the traditional sense”.*’